

JENS SCHADENDORF

GAYME CHANGER

Ako LGBT+ komunita a jej spojenci
menia globálnu ekonomiku

Odporúčania

„*GaYme Changer* sa zaoberá menšinou, ktorú väčšinová spoločnosť síce dlho odmietala, ale aj napriek tomu sa jej darí ponúkať stále výnimočnejšie prínosy v oblastiach obchodu, vedy a umenia. Jens Schadendorf vo svojej pútavej knihe informuje o rozsiahlom prieskume, ktorému sa venoval na piatich kontinentoch, a prináša fascinujúci pohľad na tieto prínosy a ich neuveriteľný vplyv na rozvoj obchodu, spoločnosti a kultúry ľudstva. Túto knihu si musí prečítať každý, kto chce pochopiť evolúciu spoločnosti a kto má záujem o jej nezaujaté hodnotenie.“

**Profesor Hans-Werner Sinn, emeritný prezident,
ifo Institute for Economic Research,
a emeritný profesor ekonómie a verejných financií,
Ludwig Maximilians University, Mníchov**

„*GaYme Changer* ponúka jedinečný prehľad vzostupu LGBT+ inklúzie na globálnych pracoviskách aj mimo nich. Kniha prostredníctvom rozmanitých príbehov a kontextovej analýzy ukazuje, že LGBT+ rovnosť nie je iba morálnou povinnosťou, ale zároveň aj dynamickou silou, ktorá poháňa rast, kultúrnu zmenu a vedie k obchodnému úspechu. Kniha Jensa Schadendorfa je zaujímavá a presvedčivá – mal by si ju prečítať každý líder a všetci ľudia, ktorí sa na akejkoľvek úrovni zasadujú o inklúziu.“

**Antonio Zappulla, generálny riaditeľ,
Nadácia Thomson Reuters, Londýn**

„*GaYme Changer* opisuje výnimočnú cestu: vzostup LGBT+ komunity na globálnych pracoviskách s pomocou stále väčšieho počtu spojencov, sietí a medzipodnikových partnerstiev. Jens Schadendorf opisuje zaujímavé príbehy o kreatívnych a udržateľných snahách jednotlivcov a organizácií a s citom pre širšie súvislosti nám ukazuje, že do diverzity a rovnosti sa oplatí investovať. Je to dobré pre obchod a zároveň to je správne.“

**Christian Klein, generálny riaditeľ a člen
výkonnej rady, SAP**

„Jens Schadendorf prostredníctvom zaujímavých príbehov jednotlivcov, firiem a ďalších organizácií poskytuje presvedčivý a prehľadný pohľad na fascinujúci vývoj, ktorý zároveň podopiera aktuálnym výskumom. Jeho hlavný odkaz znie: podporovanie LGBT+ rovnosti je férové, ale zároveň aj správne, pretože rovnosť podporuje kreativitu, inovácie a produktivitu a zároveň poháňa obchodný úspech, rast a inkluzívny pokrok. Kniha *Gayme Changer* je v týchto časoch rastúcej neistoty a polarizácie spoločnosti povinným čítaním. Som šťastný, že si ju teraz môžeme prečítať v slovenčine a že Jens Schadendorf napísal novú, komplexnú a výstižnú kapitolu o našej krajine.“

**Matej Ftáčnik, spoluzakladateľ
a člen predstavenstva, Vacuumlabs**

„LGBT+ komunita sa v posledných rokoch podarilo dosiahnuť výrazný pokrok v aréne globálneho obchodu. Jens Schadendorf vás prevedie svetom hráčov obchodu a podnikania, ktorí bojujú za zmenu a z ktorých mnohí patria k stále väčšej skupine spojencov. Vďaka fascinujúcim zákulisným informáciám a úžasným príbehom veľmi precízne ukazuje, ako tento pokrok nastal. Svet potrebuje viac *Gayme Changerov*. Táto kniha je veľmi inšpiratívna a vyzýva všetkých, aby k tejto zmene prispeli.“

Sander van 't Noordende, generálny riaditeľ, Randstad

„Skutočná diverzita a inklúzia nie sú iba mediálnym vyhlásením, musíme ich žiť a firmy ich musia zapracovať do svojich procesov, interakcií a kultúry. Komplexná kniha Jensa Schadendorfa o tom, ako LGBT+ komunita mení globálnu ekonomiku a podnikové kultúry, dobre vykresluje hodnotu diverzity a inklúzie, ale zároveň sa na celú tému pozerá aj z ľudského pohľadu. Firmy majú zodpovednosť zabezpečiť, aby mohol každý chodiť do práce ako autentická verzia seba samého.“

Dr. Martin Brudermueller, generálny riaditeľ, BASF

„*Gayme Changer* je analýza neveriteľného pokroku a zároveň rozsiahla a zaujímavá zbierka príbehov. Jasne ukazuje, aký vplyv môže mať kovanie jednotlivcov a skupín, keď využívajú svet obchodu, aby zdynamizovali pokrok v oblastiach ľudských práv, LGBT+ rovnosti a inklúzie.“

**Beth Brookeová a Dan Bross, spolupredsedia,
Partnership for Global LGBTI Equality
(iniciatíva Svetového ekonomického fóra,
Úradu vysokého komisára pre ľudské práva OSN
a spoločnosti BSR/Business for Social Responsibility)**

„V priebehu našich životov sa výrazne zvýšila viditeľnosť LGBT+ komunity a miera jej prijatia. Jens Schadendorf túto transformáciu sledoval vo svete obchodu a ukazuje nám – vďaka svojmu pozorovateľskému talentu a výstižným príkladom –, prečo by podniky mali chcieť, aby sa u nich LGBT+ zamestnanci cítili ako doma. Príbehy, ktoré rozpráva, sú rovnako inšpiratívne ako údaje, ktoré poskytuje. Skutočnú silu nájdeme, keď sa budeme snažiť pochopiť, ako sa jednotlivci, firmy a ďalšie organizácie zasadzovali o lepšiu inklúziu a ako pracujú na tom, aby dosiahli „svätý grál“ teda ideálny stav optimálnej organizačnej kultúry.

Erin Uritusová, generálna riaditeľka, Out & Equal Workplace Advocates, Oakland/Washington D. C.

„*GaYme Changer* je kniha, ktorú v dnešných turbulentných časoch potrebujeme. Jens Schadendorf veľavravne rozpráva o tom, ako LGBT+ komunita a jej spojenci menia globálnu ekonomiku a sú tak príkladom pre každú marginalizovanú komunitu. Schadendorf nám okrem iného ukazuje, že vysokopostavení hráči sveta obchodu zohrávajú kľúčovú úlohu a že inklúzia prináša dividendy. Práve z týchto dôvodov by sa k tejto snahe malo pridať viac výkonných pracovníkov. Úžasné príklady lídrov, ktorí sú v tejto knihe spomenutí, nám našťastie prinášajú jasný návod, ako to dosiahnuť. Môžem ju len odporúčať.“

Todd Sears, zakladateľ a generálny riaditeľ, Out Leadership, New York

„Jens Schadendorf pomocou konkrétnych príkladov a autentických svedectiev ukazuje, že dlho stigmatizovaná LGBT+ komunita sa nelenže stala súčasťou každodenného ekonomického života, ale stala sa z nej aj jedinečná hnacia sila sveta obchodu, ktorá je súčasťou rýchlo rastúcich globálnych sietí a inovatívnych partnerstiev. Táto kniha prináša veľa ponaučení a je zdrojom inšpirácie pre všetkých.“

Ludo Swinnen a Pavel Šubrt, spoluzakladatelia, East meets West, Viedeň a EGLCC (European LGBTIQ Chamber of Commerce), Brusel

„*GaYme Changer* veľmi jasne ukazuje, že LGBT+ inklúzia a rovnosť sa podnikom, ekonomikám, spoločnosti – jednoducho všetkým – oplatia. Je to silná a veľmi aktuálna kniha.“

Dr. Stefan Schuppert, partner, Hogan Lovells, Mníchov

„Dlhá cesta, ktorú sa podarilo prejsť za menej ako desaťročie! Od skrývania až po pochopenie kľúčového významu LGBT+ diverzity. To je stručný opis knihy Jensa Schadendorfa, ktorú považujem za poučnú a inšpiratívnu. Kniha veľmi presne ukazuje, že zmena myšlienkového nastavenia je možná v ekonomike, ale aj v spoločnosti. Knihu *Gayme Changer* si musí prečítať každý, kto chce iniciovať a udržať pozitívnu zmenu.“

Natalia Oropezová, riaditeľka pre diverzitu, Siemens

„Jens Schadendorf prepája jednoznačné fakty so silnými príbehmi a ukazuje pozitívny vplyv LGBT+ komunity na naše ekonomiky a zároveň na našu spoločnosť. Vďaka tomu veľmi presvedčivo píše o sile a dôležitosti inklúzie a diverzity, ktoré potrebuje každá organizácia, ktorá chce zostať konkurencieschopná a chce byť domovom tých najlepších talentov aj v budúcnosti. Dúfam, že túto knihu si prečítajú ľudia, ktorí o tejto téme ešte nerozmýšľali, ale aj tí, ktorí si LGBT+ komunitu vážia ako neoddeliteľnú súčasť pracovnej sily.“

**Tobias C. Pross, generálny riaditeľ,
Allianz Global Investors**

„Globálny vývoj a nové osobnosti, ktoré sú vzormi, spoločenská zodpovednosť podnikov a ekonomické prínosy LGBT+ diverzity a inklúzie – to všetko v jednej knihe. *Gayme Changer* je jedinečná kniha, ktorú si treba prečítať!“

**Profesor Christoph Lütge,
Chair of Business Ethics,
Mníchovská technická univerzita**

„Jens Schadendorf vo svojej novej knihe kombinuje analýzu s pestrými príbehmi osobností a organizácií, ktoré bojujú za LGBT+ rovnosť z obchodných, ako aj etických dôvodov. Je tiež príspevkom do zaujímavej diskusie o niektorých kľúčových otázkach našej doby: do akej miery dokážu zmeny a ľudia, ktoré a ktorí menia zabehnutú situáciu, prispieť k rozvoju organizácií nad rámec vytvárania zisku, a ako môžeme nanovo nastaviť fungovanie stabilnej spoločnosti tak, aby sa inklúzia stala základným kameňom ekonomického a spoločenského rastu.“

**Fabrice Houdart, výkonný riaditeľ,
Združenie LGBTQ+ podnikových riaditeľov,
New York, a spoluautor LGBTI štandardov
obchodného správania OSN**

„Jens Schaderdorf v knihe *GaYme Changer* rozpráva fascinujúci príbeh. Opisuje rôznorodých podnikateľov a organizácie po celom svete a ukazuje, že v dnešnej dobe môžu uspieť iba firmy, ktoré vytvárajú inkluzívnu kultúru. Keď v septembri 2018 Ctihodný najvyšší súd v Indii zrušil Článok 377, pre LGBT+ komunitu, ich spojencov a miestny svet korporácií sa začala nová éra. Som si istý, že kniha *GaYme Changer* inšpiruje lídrov a firmy, aby konali otvorene a posúvali tým LGBT+ rovnosť na pracoviskách a mimo nich ešte ďalej.“

Sindhu Gangadharanová, senior viceprezidentka a riadiaca partnerka, SAP Labs India

„Presvedčivý výskum, úžasné príbehy o ľuďoch, firmách a ďalších organizáciách a výzva k činom: v knihe *GaYme Changer* Jensa Schaderdorfa nájdete všetko. Tento inšpiratívny prehľad o vzostupe LGBT+ rovnosti na globálnych pracoviskách a mimo nich a ekonomických výhodách a výhodách pre jednotlivcov, ktoré so sebou prináša, je vzrušujúcim čítaním.“

Pedro Pina, viceprezident, YouTube pre Európu, Stredný východ a Afriku, a člen rady organizácie OutRight Action International

„Stále viac obchodných lídrov chápe, že inklúzia LGBT+ na pracovisku a mimo neho nielenže pomáha vytvárať lepší svet, ale tiež lepšie firmy. Jens Schaderdorf svojou hĺbkovou analýzou a hlbokými príbehmi o inovatívnych podnikoch, nových organizáciách, najlepších zaužívaných postupoch, LGBT+ aktivistoch a ich spojencoch čitateľom ponúka jedinečný globálny pohľad. *GaYme Changer* tiež firmám pripomína, že by mali držať krok s dobou a mali by pozitívne ovplyvňovať spoločnosť.“

Tarique Shakir-Khalil, bývalý partner, PwC, Paríž

„Jens Schaderdorf napísal skvelú knihu, v ktorej opisuje, ako sa ľudia a organizácie po celom svete zasadzujú o LGBT+ rovnosť a tým zlepšujú podnikateľské prostredie a zároveň aj spoločnosť, v ktorej žijeme. Ústredná analýza knihy je popretkávaná hlbokými ľudskými príbehmi jednotlivcov, ktorí sa o takúto zmenu pokúšajú. *GaYme Changer* je dôležitým čítaním, ktoré zároveň prináša potešenie.“

Alexander Dmitrenko a Naosuke Fujita, spoluzakladatelia a spolupredsedia LLAN (Lawyers for LGBT & Allies Network), Tokio

„*GaYme Changer* nádherne spája LGBT+ ľudské práva s obchodným a ekonomickým pohľadom na rovnosť a všetko navyše dokladá skvelými príkladmi riešení tejto témy z rôznych častí sveta. Táto kniha vysvetľuje, aké dôležité sú podniky pri budovaní inkluzívnej spoločnosti, a ukazuje výhody inklúzie. Je to akčná kniha plná viery v lepší svet, ktorú si jednoducho musíte prečítať.“

**Ramkrishna Sinha, spoluzakladateľ,
Pride Circle, India**

„Jens Schadendorf v knihe *GaYme Changer* odborne pospájal všetky kúsky skladačky a poskytuje nám ľahko čitateľný prehľad komplexného sveta LGBT+ inklúzie na pracovisku.“

**David Pollard, spoluzakladateľ a výkonný riaditeľ,
nadácia Workplace Pride, Amsterdam**

„Každý, kto chce byť spojencom LGBT+ komunity alebo kto sa o to aspoň zaujíma, a každý, kto je súčasťou tejto komunity, by si mal prečítať knihu *GaYme Changer*. Je plná inšpiratívnych príbehov, hlbokých náhľadov do zákulisia a nástrojov, ktoré významne podporujú zmenu potrebnú pri vytváraní LGBT+ inkluzívnejšieho sveta.“

**Sukhi Sandhu OBE, zakladateľ a generálny riaditeľ,
Audeliss a INvolve, Londýn**

„Hlboká analýza fascinujúceho vývoja a pestré príbehy o vytváraní obchodnej a spoločenskej hodnoty a o posilňovaní moci jednotlivcov: kniha *GaYme Changer* je povinným čítaním pre každého skutočného obchodného lídra, každého spojenca a každú LGBT+ osobu bez ohľadu na pracovné zaradenie a zároveň je výzvou, ktorá motivuje k práci v prospech diverzity, inklúzie a podnikového občianstva v dobe, keď to naozaj potrebujeme.“

**Lawrence Spicer, viceprezident,
Royal Bank of Canada (RBC), Toronto**

„Presvedčivá analýza a úžasné príbehy o ekonomických, spoločenských a osobných prínosoch LGBT+ inklúzie vo svete obchodu: kniha *GaYme Changer* nás vyzýva k činom a určite si ju musíte prečítať.“

**Alberto Padilla, spolupredseda predstavenstva,
EurOUT pod záštitou London Business School,
zakladajúci člen predstavenstva Out Investors**

„Dôkladný prieskum, úžasné príbehy, fascinujúce podrobnosti a zároveň tiež celkový obraz: kniha *GaYme Changer* výnimočným spôsobom prerozpráva príbeh rozvoja dúhovej komunity a jej spojencov v aréne globálnych pracovísk – a zároveň rozpráva o ich kreativite, výzvach, ktorým čelia, a úspechoch, ktoré zažívajú.“

**Albert Kehrer a Dr. Jean-Luc Vey, spoluzakladatelia
a predsedovia, nadácia Prout at Work, Mníchov**

„*GaYme Changer* je úžasná kombinácia globálnej analýzy, pestrých príbehov a najlepších overených postupov LGBT+ lídrov, spojencov a firiem, ktorí opisujú, že pokrok v inklúzii na pracovisku je dôležitý a že je prínosom pre všetkých. Kniha okrem toho zdôrazňuje realitu, ktorú prežívajú LGBT+ zamestnanci na pracovisku, na mieste, kde trávajú väčšinu svojho života. Túto knihu by si mal prečítať každý podnikový aktivista – v akejkolvek funkcii, v akejkolvek odvetví a na akejkolvek hierarchickej úrovni –, ktorý podporuje kultúru rovnosti.“

**Christine Rauhová, výkonná riaditeľka, Accenture,
a jedna zo sponzoriek globálnych iniciatív
týkajúcich sa Pride a LGBTQ+**

„V minulosti marginalizované LGBT+ komunity z celého sveta sa v súčasnosti spájajú a mobilizujú, ich počty neustále rastú, nachádzajú spojencov, partnerov a zdroje. Jens Schadendorf v knihe *GaYme Changer* sleduje tento ohromujúci vývoj a ukazuje nám, ako nové osobnosti a príklady z radov firiem a organizácií zverejňujú svoje úžasné príbehy a zrýchľujú kultúrne zmeny na pracoviskách a v spoločnosti. Úspešnej taiwanskej kampani za manželstvo párov rovnakého pohlavia sa podarilo inšpirovať ďalšie ázijské LGBT+ komunity a ich podporovateľov, ale táto kniha bude inšpiráciou pre celý svet.“

**Jay Lin, zakladateľ a generálny riaditeľ,
Portico Media a GagaOOLala, Tchaj-pej**

„Skvelý prehľad s pútavými príbehmi o LGBT+ ľuďoch a ich spojencoch v globálnej obchodnej aréne o tom, ako zlepšujú tento svet po ekonomickej stránke a zároveň pre každého jedného z nás.“

**Stuart Cameron, zakladateľ a CEO,
Uhlala Group, Berlín**

„Jens Schadendorf jasne hovorí, že globálne firmy a organizácie sa musia intenzívnejšie zasadzovať o LGBT+ inklúziu. Lídri musia hovoriť hlasnejšie, pretože ich hlasy počuť až do miestností, v ktorých vznikajú budúce politiky. Keď sa niekto správa ako *GaYme Changer* a zastáva sa LGBT+ práv, nepomáha tým iba LGBT+ ľuďom, ale zároveň podporuje aj rovnosť bez rozdielov na základe rodu, rasy, kultúrneho dedičstva, náboženstva, fyzických a mentálnych schopností atď. Túto knihu si musí prečítať každý, kto sa chce zasadiť o zmenu.“

**Leon Pieters, partner, Deloitte a člen predstavenstva
Nadácie Workplace Pride, Amsterdam**

„Knihu *GaYme Changer* si musia prečítať všetci zamestnávateľi a jednotlivci, ktorí chcú nielen pochopiť vzostup LGBT+ rovnosti v práci a spoločnosti pod vedením firiem, kreatívnych organizácií, globálnych inštitúcií, LGBT+ aktivistov a ich spojencov, ale ho aj vo vlastnom ekonomickom záujme ovplyvniť, pretože to je úžasný vývoj. Svet nie je dokonalý, ale Jens Schadendorf nám ukazuje, že aj napriek prekážkam, ktoré stoja v ceste, sa situácia dá zlepšiť.“

**Marta Fernándezová Herráizová a Óscar Muñoz
Hernández, výkonní spoluriaditelia, REDI
(Red Empresarial por la Diversidad
y la Inclusión LGBTI), Madrid**

„Angažovanie sa v otázkach LGBT+ inklúzie má zmysel z obchodného hľadiska. Jens Schadendorf vo svojej knihe ukazuje, že aj napriek neustálym novým výzvam sa v tejto oblasti uskutočnil mimoriadny pokrok. *GaYme Changer* odhaľuje pestré príbehy a hlboké nahliadnutie do sveta globálnych hráčov – jednotlivcov, firiem alebo inštitúcií –, ktorí tvrdo pracujú na tom, aby sa LGBT+ rovnosť stala realitou na pracoviskách, ako aj v spoločnosti.“

**Luke Andrews, spoluzakladateľ, South African LGBT+
Management Forum, Johannesburg**

GAYME CHANGER

Ako LGBT+ komunita
a jej spojenci menia
globálnu ekonomiku

JENS SCHADENDORF

Pre Karstena

*Pre všetkých ľudí zo Slovenska a najmä
tých, ktorí sa venujú vytváraniu ľudskej,
spravodlivej a modernej spoločnosti
ponúkajúcej rovné práva a príležitosti
pre všetkých*

OBSAH

Predslov k slovenskému vydaniu	14
---------------------------------------	----

Úvod

Z tieňa do svetla – Ekonomická sila uznania	18
---	----

I. ČASŤ

Cestovinná vojna firmy Barilla, globálna zmena prístupu a hľadanie nového postavenia na trhu a v spoločnosti

1. Hrubé slová a pobúrenie	29
2. Začiatok učenia: Realita rodinného a domáceho života	35
3. Návod organizácie GLAAD na dosiahnutie prijatia a prekvapenie Davida Mixnera	42
4. Skoro ako zázrak: radikálna transformácia	45
5. Odklon od Milтона Friedmana: Čo je vlastne biznisom biznisu?	52
6. Požiadavka riaditeľa: „Pomáhajte spoločnosti, lebo inak prídete o našu podporu“	58
7. Pinkwashing ako hra na schovávačku	66
8. Nadácia Thomson Reuters a nová LGBT+ mediálna platforma	73
9. Do Nemecka – a Francúzska – s prvotnou pomocou z Milána	78
10. „Predstavte si cestovateľa, ktorý si vybral zlú cestu“	89
Dodatok s divou: <i>È pronto</i>	92

II. ČASŤ

Prekvapivá iniciatíva v Davose, schovávačka na vrcholných miestach a ekonomický odkaz o budúcnosti pre celý svet

1. Veľká omša globálnych lídrov – s raňajkami v Microsofte	95
2. Odvaha ekonomického novinára a druhý život generálneho riaditeľa	102
3. Príbeh vrcholovej manažérky, ktorá sa z muža stala ženou, ktorou vlastne vždy bola	110
4. Dar od Boha, Portugalec v Londýne a vzostup rebríčkov vplyvných osobností	119
5. Francúzsky pokrok – pomalý začiatok, ale nové rebríčky a ďalšie iniciatívy začínajú naberať spád	134
6. Manažér na strednej úrovni a otec zverejňuje svoju orientáciu až v staršom veku a vedie s dôverou	141
7. Pár dní v Lisabone a nová globálna aliancia	152
8. Rastúca podpora OSN a dlho pripravované partnerstvo na Svetovom ekonomickom fóre	159

III. ČASŤ

Globálne a lokálne: rastúca sieť organizácií

1. LGBT+ lídri z Wall Street a obchodný príbeh rastu	177
2. Prekračovanie hraníc – z Francúzska do Spojených štátov amerických, od útrpnej hanby po horlivú angažovanosť a z verejných služieb do súkromného sektora	185
3. Ozýva sa Viedeň a východná Európa a prichádzajú nové obchodné komory	192
4. Neľahké prostredie, vražedný útok – a určitý pokrok na Slovensku	208
5. Rôzne štádiá vyspelých ekonomík: Japonsko, Austrália, Holandsko a Španielsko	230
6. Otvorená komunikácia o orientácii na celom svete: Latinská Amerika, Južná Afrika, India a mnohé ďalšie miesta	253
Dotatok s jedným GaYme Changerom: prepájanie obchodu a spoločenských aspektov	267

IV. ČASŤ

Zmeny v kultúre, revolúcia mladých a ich vplyv na svet obchodu a podnikania

1. Udržiavanie prekážok, ideálne prostredia a prekonávanie predsudkov	275
2. Mileniáli a generácia Z: príchod rôznorodejších a nebinárnych identít	285
3. „Vitajte na palube, Mx.“ s podporou malého Trevora, cesta hviezdy a problémy s informačnými systémami	291
4. Ďalšie reakcie na prebiehajúci vývoj	295
5. Verejne, rovnoprávne a biznis spolupatričnosti	302
6. Zmena smerovania Spojených štátov amerických, jazykové problémy a práca organizácie Stonewall	309
7. Berlínska pocta starej mame zo Škótska, súťaž pre lídrov z celého sveta a nová ženská sila	318
8. Najväčšia európska softvérová firma sa globálne angažuje, nemecká technologická ikona sa rýchlo mení a investičný dom dobieha zameškané	331
9. Pomoc pre študentov MBA v Spojených štátoch amerických, obchodná konferencia riadená londýnskym univerzitným klubom a podnikavý Kanadčan z Mexika	345
10. Právnické svety, pozvánka do (predvojnovej) Moskvy a mladý Rus, ktorý sa zasadzuje o zmenu	351
Dodatok z Paríža: „Čo znamená byť ľudskou bytosťou?“	368
Podakovanie	371
O autorovi	378
Glosár výrazov a skratiek	380
Referencie	386
Index	401

Predslov k slovenskému vydaniu

Keď som začínal pripravovať túto knihu, vôbec som netušil, čo ma čaká. Netrvalo dlho a prišli prvé odmietnutia a prázdne slová. Vysvitlo, že v mnohých krajinách je téma tejto knihy prekážkou, ktorá znemožňuje viesť hlboké konverzácie. Zároveň sa však neočakávané a rovnako rýchlo začali otvárať mnohé dvere. Určite mi v tom pomohla moja reputácia ako ekonóma, LGBT + výskumníka, autora a knižného experta, ale v takýchto prípadoch svoju úlohu zohráva aj šťastie. Ja som mal šťastie v tom, že som si vybral tému, ktorá je v súčasnosti aktuálna, ale nezabúdam ani na štedrú podporu, ktorú mi neustále poskytuje moja úžasná sieť ľudí.

Nakoniec som robil výskum na piatich kontinentoch a štyri z nich som aj navštívil. Okrem iných miest som navštívil strednú a východnú Európu vrátane cesty do Moskvy tesne pred začiatkom pandémie. Rozprával som sa s viac ako 100 zástupcami rôznych firiem na rôznych pozíciách firemnej hierarchie, ale tiež s mnohými zástupcami neziskových organizácií, právnikmi a ľudskoprávnymi a LGBT+ aktivistami. Vďaka ich podnetom som mal nakoniec viac práce, ako som očakával, ale ich príbehy a názory som v prvom rade vnímal ako dar.

Ďalším darom boli reakcie na túto knihu. Ešte pred vydaním anglickej verzie vo vydavateľstve LID kniha *Gayme Changer* získala približne 30 odporúčaní od rôznych ľudí vrátane povestných riaditeľov firiem a profesorov. Neskôr mi začali chodiť listy, napríklad jeden od Ursuly von der Leyenovej, prezidentky Európskej komisie, a ručne písané blahoželanía, napríklad od šéfky Európskej centrálnej banky Christiny Lagardeovej. Onedlho sme pripravovali dotlač a kniha bola nominovaná na ocenenie Financial Times Book Award 2021 a umiestnila sa v krátkom zozname nominácií na ocenenie Business Book Award 2022. Od jej uvedenia na trh som dostal viac ako 50 pozvaní na rôzne podujatia, väčšinou ako hlavný rečník, od vplyvných firiem ako o

Accenture, Allianz Global Investors, BlackRock, Bristol Myers Squibb, Deutsche Bank, Freshfields, Hogan Lovells, IBM, McKinsey, PwC, Raiffeisen Bank International, SAP, Siemens, Société Générale a mnohých ďalších, ale aj d rznym mimovl dnym organizácií, vzdelávacích centier pre dospelých a viacerých univerzít.

Za to všetko som samozrejme veľmi v a n y. Ale ešte viac sa te im z toho, že téma, ktorou sa táto kniha zaoberá, sa tak dobre a efektívne  iri. Jej hlavn  odkaz, vyjadren  v príbehoch l d , firiem a ďal ch organizácií a posilnen  aktuálnym výskumom, znie: investície do LGBT+ inklúzie –  i už finan n  alebo in  – prinášajú výnosy. Je to dobré pre obchod a spoločnosť ako tak  a zároveň to je tá správna vec.

Dnes som veľmi rád a veľmi hrd  na to, že *Gayme Changer* vychádza aj v slovenčine. Po anglickej, nemeckej a portugalskej verzii, ktor  vyšla na jar 2023, vychádza už v štvrtom jazyku. A cesta sa nekon i, pripravujú sa totiž aj d l ie preklady.

Moja ve k  v daka za to, že táto kniha sa stala realitou pat ri Vacuumlabs, globálnej firme s cent r lou v Bratislave, a jej spoluzakladateľovi, členovi predstavenstva Matejovi Ft  nikovi, ktor  sa otvorene hlási k svojej orientácii. T to firma riadila a financovala preklad, redakciu, tlač a vydanie printovej verzie knihy, ktor  bola nedávno predstaven . Na jej základe vznikla aj t to elektronick  verzia, v ktorej som mierne upravil a aktualizoval Predslov. Svojou výnimočnou angažovanosťou Vacuumlabs prejavuje svoju spolo ensk  zodpovednosť a aktívne sa zapája do podpory diverzity, inklúzie a rovnosti pre LGBT+ komunitu.

T to firma svoju spolo ensk  zodpovednosť preukázala mnohými spôsobmi už v minulosti. Matej Ftáčnik sa tejto téme viditeľne venuje už niekoľko rokov a rovnako konajú aj d l   jej zamestnanci. Podporou vydania knihy *Gayme Changer* na Slovensku firma posúva svoj záväzok voči LGBT+ rovnosti o pozoruhodn  krok ďalej.

Keď beriem do úvahy nedávne udalosti na Slovensku, vážim si ich záujem ešte viac – a zároveň viem, že je potrebn y. Firma Vacuumlabs sa rozhodla, že pripraví slovensk  verziu už dlh  mesiace pred tragickými udalosťami, ktor  sa odohrali v polovici októbra 2022. Vražda dvoch mladých l d  pred podnikom Tepláreň v Bratislave otriasla Slovenskom, Európou a cel m svetom. V čase týchto tragických udalostí som už dokončil prípravu novej kapitoly, v ktorej som sa venoval náročnej a často nebezpečnej situácii LGBT+ l d  v slovenskom svete biznisu a ich komunitách. Po tejto tragédii a následných b rli-vých verejných protestoch som sa vrátil k výskumu a ku kapitole pribudol ve k  počet strán.

Už v prvom kole skúmania som sa dozvedel, že nenávistné prejavy, násilie a otvorená alebo skrytá diskriminácia LGBT+ ľudí je v tejto krajine súčasťou každodenného života – vo verejnom priestore a médiách, v parlamente a dokonca aj v kostoloch. Ale rovnako je súčasťou krajiny aj odvážny prístup ľudí, firiem a ďalších organizácií, ktoré sa zaoberajú zlepšovaním LGBT + inklúzie a rovnosti.

Myslím si, že po vraždách v Bratislave sa tomuto záväzku venujú ešte intenzívnejšie – či už v občianskej spoločnosti, biznise, vo svete kultúry alebo inde. Musím priznať, že prístup mnohých ľudí, ktorí po tejto tragédii začali pracovať na zmene považujúc ju za nevyhnutnú, na mňa zapôsobil. Nie sú to iba členovia LGBT+ komunity, aktívni sú aj mnohí spojenci z občianskej spoločnosti krajiny, ktorí začali využívať svoje hlasy a viditeľne sa prezentovať. Národná politika sa síce rýchlo vrátila do starých koľají, ale títo aktivisti začali konať – rýchlo sa im podarilo intenzívnejšie zapojiť podniky a to najmä internými podujatiami na zvyšovanie povedomia o živote LGBT+ ľudí a ich rodín, seminármi o podvedomých predsudkoch a inými programami. Dúfajme, že tento vývoj bude pokračovať a šíriť sa a mám nádej, že v blízkej budúcnosti sa do takýchto aktivít v tejto krajine zapojí oveľa viac firiem.

Táto nádej sa potvrdila. 17. mája 2023 – v deň, keď sa v mnohých častiach sveta vrátane toho obchodného, oslavuje Medzinárodný deň boja proti homofóbii, bifóbii a transfóbii (IDAHOBIT) – sa spustila nová iniciatíva: Firemná výzva, ktorá je žiadosťou firiem podnikajúcich na Slovensku, určená pre miestnu vládu. Výzvu ohlásili počas tlačovej konferencie zástupcovia firiem Ikea, Henkel, Shell a Profesia, významného globálneho pracovného portálu so sídlom v Bratislave. Táto komplexná iniciatíva na základe ekonomického výskumu vyzýva politických aktérov, aby ukončili diskrimináciu proti LGBT+ ľuďom a zásadne zlepšili ich právny stav a životné podmienky.

Iniciatíva prezentovala napríklad tento ekonomický argument: vysoká miera skrytej a otvorenej diskriminácie na Slovensku vrátane násilia a nenávistných prejavov negatívne ovplyvňuje (duševné) zdravie jednotlivcov a vedie k znižovaniu pracovnej produktivity. To následne zvyšuje náklady LGBT+ ľudí a zároveň ich to motivuje, aby opustili krajiny, čo vedie k zvýšeným nákladom pre zamestnávateľov v rámci procesu prijímania a udržiavania zamestnancov, čo v konečnom dôsledku škodí celej ekonomike. Podobný argument sa dá aplikovať aj na rodičov, ktorí Slovensko opúšťajú, aby svoje queer deti ochránili pred diskrimináciou a sťahujú sa do krajín, ktoré sú inkluzívnejšie. V tomto prípade je ekonomická strata dvojitá: prvá sa

okamžite prejaví ako nevyužitá pracovná sila, kreativita a produktivita rodičov a neskôr aj ich detí.

V čase ohlásenia mala Firemná výzva 25 pôvodných signatárov vrátane veľkých globálnych firiem ako Volkswagen, SAP, Amazon, Orange, Lenovo, Accenture a PwC. Podporu pridaním svojho podpisu prejavili aj miestni hráči vrátane významných mediálnych firiem, ako sú Martinus a Panta Rhei, ale aj veľký Dopravný podnik Bratislava a ďalšie menšie firmy. K dnešnému dňu výzvu podpísalo viac ako 60 signatárov a ich počet ďalej rýchlo rastie, čo je povzbudzujúce (www.firemnavyzva.sk).

Tak ako v iných kútoch sveta aj na Slovensku majú firmy špeciálnu úlohu pri zdolávaní nerovnosti a pestovaní ekonomického a spoločenského pokroku. Ako som už povedal, investície do LGBT+ inklúzie sa oplatia. Výrazné zlepšenie LGBT+ rovnosti na Slovensku nie je dôležité iba z morálneho hľadiska, ale zároveň bude aj dynamicky poháňať rast, obchodné úspechy a spoločenský pokrok, čo je dobré pre celé Slovensko a jeho občanov, ktorých som si mnohých počas prípravy tejto knihy veľmi obľúbil. Dúfam, že toto vydanie knihy *Gayme Changer* tomuto pozitívnemu vývoju tiež prispeje.

Nakoniec by som rád dodal, že Iniciatíva Inakosť, ktorá sa usiluje o zvyšovanie LGBT+ rovnosti na Slovensku mnohými spôsobmi, je súčasťou tohto diania už mnoho rokov. Som preto rád, že Inakosť sa stala vydavateľom elektronickej verzie knihy *Gayme Changer*. Poskytol som im práva na elektronicke vydanie – a to zadarmo, čo znamená, že všetky výťažky z elektronickej verzie knihy sa použijú na podporu dôležitých aktivít Iniciatívy Inakosť.

Jens Schadendorf

Mníchov/Nemecko, marec 2023/január 2024

Web: www.gaymechanger.com

E-mail: schadendorf@email.de

Úvod

**Z tieňa do svetla –
Ekonomická sila
uznania**

Žijeme v turbulentných časoch. Sme ponorení do aktuálneho diania okolo nás, ale často si nevšimneme závažné zmeny, ktorých sme súčasťou, a to ani vtedy, keď k nim sami prispievame a možno aj výrazne.

Táto kniha je o skupine ľudí, ktorí dlho bojovali za uznanie spoločnosti a za to, aby boli vnímaní ako rovnocenní členovia rôznorodých spoločností kdekoľvek na svete. Nie všetky, ale mnohé z týchto spoločností svojim členom dlho sľubovali rovné práva, šance a príležitosti, aby sa mohli v živote rozvíjať, aby sa im darilo a mohli rásť – dokonca aj príležitosť venovať sa komunitám, ktorých sú súčasťou. Ale tak ako vždy, sľuby sú jedna vec a realita je vec druhá.

Postupom času sa zápasy tejto skupiny začali odohrávať aj na miestach, na ktorých trávime veľa času a ktoré potrebujeme, aby sme prežili, ale zohrávajú tiež zásadnú úlohu pri rozvoji zmyslu našej existencie, kreativity a produktivity: sú to pracoviská, miestne a globálne trhy a ekonomiky.

Skupina, o ktorej hovorím, je komunita LGBT+, čo je zastrešujúci výraz, ktorý zahŕňa lesby, gejoy, bisexuálov, transrodových ľudí, intersexuálnych ľudí, queer ľudí a ďalších, ktorých orientácia alebo rodová identita sa líši od noriem diktovaných väčšinovou spoločnosťou.

Opisujem zásadný posun založený na stále väčších prínosoch tejto komunity, ktorými zlepšujú kvalitu svojich životov, ale zároveň aj podnikov a občianskej spoločnosti, ktorých sú členmi. LGBT+ ľudia a ich podporovatelia zlepšujú situáciu v podnikoch a spoločnosti ako takej rôznymi spôsobmi v rôznych rolách, ktoré zastávajú: ako zamestnanci, vedúci tímov, členovia vrcholového manažmentu, podnikatelia, konzultanti, investori, právnici, zákazníci, mediálne osobnosti, študenti, prednášajúci, výskumníci, zamestnanci neziskových a mimovládnych organizácií, aktivisti, občania, rodinní príslušníci, priatelia – a najmä ako nosiči zmeny.

Nechcem tvrdiť, že svet sa stal dokonalým miestom pre LGBT+ komunitu a rastúci počet jej heterosexuálnych spojencov. Nestal. Pre kultúrne, náboženské, zákonné, mocenské a ďalšie dôvody, ktoré sú často hlboko zakorenené v minulosti, mnohé časti sveta – vrátane niektorých liberálnych západných spoločností – ešte stále dostatočne nerešpektujú LGBT+ ľudí a ich boj za získanie uznania ako ľudských bytostí a ekonomických hráčov. Pandémia ochorenia COVID-19 nám okrem iného pripomenula, že najmä v časoch krízy sú zväčša najviac ovplyvnení a najviac trpia tí najzraniteľnejší, čo stále zahŕňa aj mnohých členov dlhodobých menších a skupín, ktoré sú v spoločnosti málo zastúpené. Boj sa ešte neskončil.

Myslím si však, že mám dobrý dôvod, aby som v tejto knihe tvrdil, že LGBT+ komunita v dnešnej dobe zohráva silnú úlohu v globálnej ekonomike a je hráčom, ktorý sa nevráti naspäť do tieňa a ktorý sa už dlhšie nedá ignorovať.

Bod zlomu

Všetko sa začalo počas stonewallských nepokojov v lete 1969, keď sa gejovia, lesby a transrodoví ľudia vzbúrili voči závažným perzekúciám zo strany newyorskej polície. Ale krivka učenia, ktorá je vždy strmá, za posledných deväť alebo desať rokov dramaticky vystrelila a tento trend sa stal globálnejším.

Späťne môžeme povedať, že roky 2013 až 2014 predstavujú kľúčový moment v zlepšovaní LGBT+ rovnosti na pracovisku, keď tieto iniciatívy nabrali nový dych. Mnohé faktory, ktoré v tejto knihe spomeniem, pri tom zohrávali dôležitú úlohu, ale tieto štyri z nich sú pozoruhodné.

1. Organizácia spojených národov (OSN) sa desaťročia zásadne nezapájala do otázok LGBT+ rovnosti vo svete podnikania. Ale v roku 2013 vysoký komisár OSN pre ľudské práva spustil program OSN Free & Equal, ktorý naštartoval informačnú a vzdelávaciu kampaň s cieľom zastaviť šikanovanie, obťažovanie, nenávisťné prejavy, násilie a iné formy diskriminácie voči LGBT+ ľuďom. Táto bezprecedentná kampaň pokračuje dodnes. Iba o štyri roky neskôr vznikli Štandardy obchodného správania LGBTI OSN riadené pod taktovkou kampane Free & Equal. Počet firiem, ktoré Štandardy podpísali, rýchlo rástol a v dobe písania tejto knihy ich podpísalo viac ako 400 firiem.

S týmito dvomi prelomovými iniciatívami sa na globálnej scéne objavila myšlienka, že LGBT+ práva treba vnímať ako ľudské práva, ktoré sú dôležité pre globálne podnikanie. O oboch týchto myšlienkach sa začalo uvažovať ako o prepojených, čo predstavuje ďalší prelom.

2. Na jeseň 2013 začal britský sociálny podnik INvolve zverejňovať prvý globálny zoznam LGBT+ vyautovaných manažérov, ktorí sú vzormi, v denníku *Financial Times* (v súčasnosti *Yahoo Finance*). Tento zoznam vyjadroval uznanie vyautovaným obchodným podnikovým lídrom za ich aktívne interné a externé zapojenie v otázkach LGBT+ diverzity a inklúzie (D&I). Tento rebríček inšpiroval vznik ďalších hodnotení vrátane jeho austrálskej, francúzskej a nemeckej verzie. Stuart Cameron, zakladateľ nemeckých reb-

ríčkov, ktoré v súčasnosti riadi v spolupráci s nadáciou Prout at Work, hodnotí ich prínos takto: „Viditeľnosť vytvára konfrontáciu s klišé, môže umožniť pozitívny rozvoj toho, čo považujeme za normálne, a v konečnom dôsledku môže viesť k tolerancii, prijatiu a skutočnej inklúzii.“

Tieto zoznamy do veľkej miery prispeli k zvýšeniu povedomia o vyautovaných riadiacich pracovníkoch a budúcich lídroch, ako aj o heterosexuálnych spojencoch a ich viditeľnosti. Médiá im venovali veľkú pozornosť od začiatku a firmy a vzory, ktoré sa v rebríčkoch umiestnili, hrdo využili svoj úspech na internú a externú propagáciu, a to najmä v sociálnych médiách. V súčasnosti nájdeme vo všetkých odvetviach a na všetkých úrovniach hierarchie aktivistov z pracovísk a ďalších ľudí v rôznom veku, s rôznym pôvodom a rodom, ktorých tieto rebríčky inšpirovali a ktorí teraz zastupujú rastúcu skupinu dobre prepojených a vplyvných GaYme Changerov.

3. Na jeseň 2013 sa Guido Barilla urážlivo a homofóbne vyjadril v talianskom rádiu, čo vyústilo do bezprecedentného globálneho verejného rozhorčenia, ktoré odzrkadľovalo zmenu v hodnotách a očakávaniach spoločnosti a ktoré cestovinnového lídra Barilla donútili vydať sa na úžasnú cestu zmeny a prikloniť sa k diverzii a inklúzii LGBT+, ktorá aj v súčasnosti pôsobí dôverhodne.

Príbeh firmy Barilla, ktorý podrobne rozpoviem v I. Časti tejto knihy, je zároveň aj varovaním pre firmy: v rýchlom globalizovanom a prepojenom svete so sociálnymi médiami vzniká rastúci tlak, aby sa firmy postavili na stranu LGBT+ práv a príležitostí, čo preukážu presvedčivými a overenými činnosťami na dosiahnutie diverzity a inklúzie. Ak sa tak správať nebudú, hrozí im, že utrpia ekonomické straty. Zároveň je príbeh kultúrnej premeny firmy Barilla aj lekciami o tom, ako rýchlo firma dokáže zaviesť skutočnú kultúrnu zmenu, ak rozumie situácii, správa sa odvážne a získa pomoc tých správnych ľudí a organizácií vrátane občianskoprávných aktivistov a LGBT+ neziskových organizácií.

4. V januári 2014 sa uskutočnili historické raňajky na každoročnom stretnutí Svetového ekonomického fóra (WEF) vo švajčiarskom Davose. V spolupráci s veľkou americkou neziskovou organizáciou Human Rights Campaign ich pripravili dvaja americkí miliardári a investori, z ktorých jeden má syna geja. Bolo to „len“ neoficiálne podujatie, ktoré sa nekonalo v areáli fóra. Ale zároveň to bola pamätná chvíľa, pretože to bola prvá diskusia o LGBT+

rovnosti na hlavnom stretnutí globálnej ekonomickej elity a zároveň o nej všetci v Davose hovorili.

Rýchlo rastúce povedomie na vrcholovej úrovni iba o niekoľko mesiacov neskôr silno podporil prominentný člen obchodnej elity: bývalý riaditeľ firmy BP Lord John Browne vydal knihu *The Glass Closet: Why coming out is good business*. Iba sedem rokov predtým tento britský superhrdina, ktorý dovedol BP k bezprecedentnému úspechu, zažil kolosálny pád. Súvisel s jeho dlho skrývanou homosexualitou a koncom jeho vzťahu s bývalým predajným mužom, o čom médiá kruto informovali. Táto kniha svojím jedinečným spôsobom predznačila jeho úžasný návrat do globálnej arény. Žiadnej z vrcholových obchodných osobností sa do tej doby nepodarilo vyautovať, síce nedobrovoľne, a zároveň tým pritiahnúť pozornosť na finančné výhody diverzity a inklúzie LGBT+, a už vôbec nie takým premysleným spôsobom. Jeho knihe sa prvýkrát podarilo priniesť túto tému do centra pozornosti médií, zaujala mnoho ľudí zo sveta korporácií, vyzývala heterosexuálnych lídrov, aby prejavili svoju podporu, a v konečnom dôsledku mala dominový efekt, ktorý siahal až za hranice sveta obchodu. Tento vplyv ešte zosilnil riaditeľ firmy Apple Tim Cook, ktorý sa iba o niekoľko mesiacov neskôr v októbri 2014 vyautoval v jedinečnom článku na portáli *Bloomberg* a pritiahol na seba celosvetovú pozornosť a širokú diskusiu. Približne v rovnakom čase sa vyautovali viacerí ďalší vrcholoví riadiaci pracovníci, napríklad Jim Fitterling, ktorý je v súčasnosti predsedom predstavenstva a generálnym riaditeľom firmy Dow.

Späť sa zdá, že v roku 2014 začal vznikať tlak na globálnych obchodných lídrov a na samotné fórum WEF, aby našli pre agendu LGBT+ inklúzie miesto na oficiálnom programe Davosu, kde sa každý rok stretávajú Brownovi, Cookovi a Fitterlingovi súputníci. Vplyv týchto historických raňajok a Brownových, Cookových a Fitterlingových činov prispel k významnému posunu v tejto konverzácii a viedol k rýchlemu nárastu počtu neoficiálnych a oficiálnych podujatí fóra WEF týkajúcich sa LGBT+ rovnosti. Všetky z týchto nových podujatí sa týkali buď ekonomických, alebo ľudsko-právnych argumentov v prospech inklúzie. Nakoniec, iba o päť rokov neskôr Davos oslávil spustenie nového Partnerstva za globálnu LGBTI rovnosť (PGLE).

V súčasnosti je PGLE formálne prepojené s fórom WEF a mnohé nadnárodné firmy patria medzi jeho zakladajúcich členov. Mimovládne organizácie, LGBT+ neziskové organizácie a Vysoký

komisár pre ľudské práva OSN patria k podporovateľom. V roku založenia na seba partnerstvo prevzalo aj úlohy spojené s ďalším rozvojom, rozširovaním a operacionalizáciou Štandardov obchodného správania LGBTI OSN. V súčasnosti prepája veľké globálne podniky, WEF, OSN a zástancov ľudských práv, čo je ohromujúca zostava, ktorú by sme si pred niekoľkými rokmi nedokázali ani predstaviť.

Cesta

Napísať takúto knihu zahŕňa oveľa viac ako len samotné písanie, patrí sem výskum na internete a v knižniciach, rozhovory, cestovanie a diskusie s priateľmi a ďalšími partnermi, ktorým dôverujete. A vyskytnú sa aj chvíle, keď sa uchýlite k priateľom alebo k partnerovi vyčerpaný zo snahy nájsť tie správne slová.

Dokonca, aj keď si presne určíte obsah, ktorý chcete naplniť, môže to byť cesta do neznáma. Vo svete vydavateľstiev som sa už predtým pohyboval dlhé roky, či už ako editor, programový stratég, riaditeľ, poradca, alebo autor. O všetkých týchto nástrahách som vedel a mal som pôvodné nemecké vydanie knihy ako odrazovú plochu, ale aj napriek tomu som zistil, že príprava tejto verzie ma preniesie do neznámeho sveta s novými rozhovormi, výskumom a textami, z čoho vznikne úplne nová práca. Aj napriek tomu som to skúsil. A teraz je hotová.

Bola to vzrušujúca cesta. Informácie a poznatky som hľadal na piatich svetadieloch. Z Mníchova, kde žijem, som cestoval do New Yorku, Johannesburgu, Moskvy, Londýna, Paríža, Ríma, Hongkongu, Bruselu, Viedne, Berlína, Seattlu, Manchestru, Frankfurtu, Porta, Varšavy, Belehradu a Amsterdamu. S mnohými miestami som sa spojil digitálne, napríklad s Indiou, Japonskom, Kanadou, Španielskom, Mexikom, Maďarskom, Českou republikou, Slovenskom, Švajčiarskom, Lichtenštajnskom, Austráliou a Brazíliou. Zúčastnil som sa konferencií, udeľovaní cien, panelových diskusií a workshopov a na niektorých podujatiach som bol jediným externým účastníkom.

Viedol som mnohé rozhovory, či už naživo, alebo telefonicky, cez Skype alebo Zoom. Niekedy to boli priamočiare diskusie a inokedy ma dovedli k neočakávaným zisteniam. Došlo aj na slzy, napríklad, keď si skúsení manažéri znenazdajky spomenuli na trápenie z minulosti, alebo keď ľudia žijúci v kultúrach, ktoré sú k LGBT+ ľuďom nepriateľské, rozprávali o obťažovaní, stigmatizácii a dokonca aj o fyzickom násilí. Niekedy sme však plakali od radosti.

Silné argumenty

V takmer každej situácii som sa stretol s otvoreným prístupom podpory a vážneho zapojenia, ktorý sa pretavil do záujmu pomôcť posilniť argumenty, ktoré sa v posledných rokoch stali hlavnými dôvodmi na podporu LGBT+ rovnosti: z pohľadu ľudských práv to je ten správny prístup a zároveň to je výhodné aj pre obchod, ekonomiku a spoločnosť ako takú.

Ak by sme LGBT+ rovnosť ďalej nerozvíjali, z dlhodobého hľadiska by sme stratili talenty, zákazníkov, obchodných partnerov, podporu rôznorodých komunít a miest, produktivitu, predaj, výnosy, zisky, HDP, dane, verejné statky a oveľa viac.

Z môjho výskumu, pri ktorom som sa snažil pochopiť túto zmenu, vyplynulo niekoľko kľúčových faktorov. V analýzach a príbehoch o dynamických GaYme Changeroch – či už to sú jednotlivci, podniky, alebo iné organizácie – v tejto knihe ich opisujem oveľa viac, ale tu uvádzam tie najdôležitejšie:

- * Na rozdiel od predchádzajúcich generácií sa hodnoty a očakávania mladých ľudí týkajúce sa spoločenskej zodpovednosti podnikov, rovnosti, inklúzie, spravodlivosti, ľudských práv, otvorených pracovných kultúr, orientácie a rodovej identity zmenili. Ovplyvňujú všetky súčasti spoločnosti vrátane pracovísk.
- * Stále viac ľudí si uvedomuje, že nestačí, aby diverzita a inklúzia LGBT+ fungovala na internej úrovni, pretože mladí ľudia vnímajú firmy ako súčasť spoločnosti, ktorá má svoje povinnosti, a očakávajú od nich, že budú podporovať neziskové LGBT+ organizácie, ktoré sa starajú o zraniteľných členov spoločnosti.
- * Podniky k pozitívnemu prístupu k diverzite a inklúzii LGBT+ motivujú dva hlavné faktory. Po prvé, firmám, ktoré sú skutočne LGBT+ priateľské a nepodieľajú sa na „pinkwashingu“, sa externe darí lepšie, či už so zákazníkmi, alebo mnohými ďalšími zainteresovanými osobami, ktoré už nebudú vo veľkej miere tolerovať firmy, ktoré v tejto oblasti zlyhávajú. Po druhé, otvoreným a rôznorodým podnikovým kultúram sa darí lepšie aj vo vnútri. Zamestnanci sa na pracovisku cítia lepšie, majú vyššiu produktivitu, vzniká viac inovácií a podobne. Oba tieto dôvody zároveň pomáhajú priťahovať tie najsilnejšie talenty a lepšie ich udržiavajú.
- * Mnohé globálne podniky z rôznych odvetví intenzívne podporujú zmenu týkajúcu sa LGBT+ na pracovisku a na iných miestach. Môžu to robiť tým, že sa stanú členmi alebo podporovateľmi rýchlo rastúcej skupiny národných a globálnych organizácií, ktoré pracujú za LGBT+ rovnosť, ako sú rôzne neziskové organizá-

cie, sociálne podniky, siete, koalície, študentské kluby, kampane za rovné manželské práva a obchodné komory, a to dokonca aj na miestach, kde sú zákony a spoločenská kultúra nastavené nepriateľsky k LGBT+ ľuďom. Takýmito aktivitami, ktorých je stále viac a viac a ktoré zvyšujú konkurencieschopnosť v rámci jednotlivých odvetví, firmy reagujú na meniace sa hodnoty a očakávania. A zároveň tak firmy zásadne prispievajú k vzniku silných globálnych a miestnych ekosystémov, ktoré bojujú za inklúziu LGBT+ na pracovisku aj mimo neho.

Ďalší výskum

Výskum a obchodné výsledky už nejakú dobu ukazujú, že firmy a ďalšie organizácie, ktoré majú udržateľné, systematické a flexibilné riadenie LGBT+ diverzity a inklúzie v prepojení so spoločenskou zodpovednosťou, získavajú vo vysoko konkurenčnom svete výraznú výhodu. V dobe veľkého tlaku na kreativitu a inovácie je na ceste za úspechom zásadne dôležité inteligentné riadenie rôznorodých perspektív. Čím majú LGBT+ ľudia viac rovných príležitostí, tým sa stávajú zdravšími, lepšie sa učiacimi a produktívnymi agentmi zmeny.

V poslednej dobe získavame stále viac dôkazov o nákladoch vyľúčenia LGBT+ ľudí na makroekonomickej úrovni. Nájdeme ich napríklad aj v Keni, kde výskum ukazuje, že diskriminácia LGBT+ ľudí môže byť zodpovedná až za 1,7 % pokles HDP. Na základe štúdie londýnskej neziskovej organizácie Open for Business (OFB), čo je koalícia globálnych firiem, ktoré sa angažujú za LGBT+ inkluzívne firmy, mestá a spoločnosti, vieme, že dôvodmi sú najmä zlý zdravotný stav, strata ziskov z turizmu a nevyužitie ľudského kapitálu¹. Vďaka týmto zisteniam môže teraz miestna riaditeľka OFB Yvonne Muthoniová presvedčať kenských obchodných a politických lídrov, že zákony a iniciatívy proti LGBT+ diskriminácii by pre nich boli prínosom. Organizácia OFB sa venovala podobnému výskumu aj pre krajiny východnej Európy ako Maďarsko, Rumunsko, Poľsko a (predvojnová) Ukrajina.

Štúdia z roku 2014 uskutočnená v Indii preukázala podobnú škodu na HDP. V roku 2018 v tejto krajine konečne zrušili Článok 377 indického Trestného zákonníka, ktorý kriminalizoval okrem iného pohlavný styk dospelých ľudí rovnakého pohlavia. Život a práca členov LGBT+ komunity sú aj naďalej pre vysokú úroveň diskriminácie a násilia náročné, ale táto zmena priniesla firmám, sociálnym podnikom, nadáciám a ďalším mimovládnyh organizáciám, najmä

na miestach ako napríklad v IT centrách Bangalúr, Čennai a Bombay oveľa viac slobody, ktorá poháňa inklúziu a dáva LGBT+ ľuďom viac možností, čo bude v konečnom dôsledku viesť k spoločenským a ekonomickým výhodám.

Sociálny podnik Out Leadership napríklad ponúka firmám globálnu perspektívu. Táto firma je priekopníkom aktivít za LGBT+ rovnosť vo firmách a argumentuje ekonomickými dôvodmi. Sídli v New Yorku a pred viac ako desiatimi rokmi ju založil bývalý bankár z Wall Street Todd Sears. Organizácia rýchlo rastie a v súčasnosti má viac ako 80 členských firiem z rôznych odvetví. Je aktívna na štyroch kontinentoch a vykazuje presvedčivé výsledky „5,2 bilióna dolárov v LGBT+ trhových príležitostiach“.²

Existujú aj dôkazy o miernom poklese zastúpenia LGBT+ počas pandémie ochorenia COVID-19, ale trend k väčšej inklúzii sa však v dohľadnej dobe určite nezmení. Nová štúdia Global Millennial Survey firmy Deloitte, ktorá vznikala čiastočne aj počas pandémie, zistila, že mladí ľudia „aj naďalej bojujú za svet, v ktorom by firmy a vlády odzrkadľovali [svoj] záväzok voči spoločnosti, kde ľudia sú dôležitejší než zisk“.³

Odkaz je jasný: inklúzia, rovnosť a nové možnosti pre LGBT+ ľudí sa v každom prípade oplatia.

Rozhodujúci moment

S ohľadom na tento vývoj a zistenia znie hlavné odporúčanie pre firmy a zákonodarcov takto: aj napriek predpojatosti, podvedomým predsudkom, otvorene nepriateľskému prístupu, odporu alebo kríze sú investície do presvedčivého riadenia LGBT+ diverzity a inklúzie *vždy* a *všade* spoločensky a ekonomicky prínosné pre podniky, komunity, mestá a spoločnosti. Takéto riadenie zahŕňa aj dôveryhodné spoločensky zodpovedné aktivity.

Vďaka týmto investíciám získa každá LGBT+ osoba rešpekt, ktorý si zaslúži, presne tak ako všetci ostatní. Tiež povzbudzujú rozvoj dynamického, moderného a vysoko konkurenčného, ale zároveň ľudského, obchodného sveta. Uznanie pre všetkých ľudí má v sebe ekonomickú silu.

Erin Uritusová je riaditeľkou firmy Out & Equal Workplace Advocates, ktorá je už približne 25 rokov jednou z vedúcich amerických neziskových organizácií propagujúcich LGBT+ rovnosť na pracovisku a zameriava sa na región Spojených štátov amerických. Čo sa týka tejto krajiny, ktorá v mnohých ohľadoch nastavuje globálne LGBT+ tren-

dy, Uritusová správne zhŕňa, že v posledných rokoch LGBT+ komunita a jej spojenci veľmi úspešne obhájili názor, že podniky a ich zamestnanci majú úžitok z väčšej LGBT+ inklúzie: „Môžeme to pozorovať na vývoji firiem, ktoré zmenili svoje politiky ľudských vzťahov a zamestnaneckých benefitov, a na rastúcom počte spoločností, ktoré sa zasadujú za našu komunitu vo chvíľach, keď potrebujeme verejnú podporu.“

Ale Uritusová sa pozerá ďalej do budúcnosti (za tento úspech): „Ďalším cieľom je, aby tieto firmy boli schopné efektívne zaviesť rozhodnutia urobené na úrovni vedenia do všetkých kútov svojej firmy. Kultúra spolupatričnosti v centrále v New Yorku alebo v Londýne je jedna vec. Je ťažšie pretransformovať to aj na výrobnú linku, do obchodov vo vidieckych oblastiach a naprieč politickými hranicami.“ Uritusovej názor je pochopiteľný, najmä vo svetle ostrého a stále rozšírenejšieho kultúrneho a politického rozdelenia, ktoré v posledných rokoch zažívajú Spojené štáty americké. A podobné trendy vidíme aj v iných demokraciách.

David Pollard, spoluzakladateľ a výkonný riaditeľ amsterdamskej nadácie Workplace Pride s medzinárodným zameraním, ku globálnej perspektíve dodáva „širší kontext spoločenských zmien, ktoré prišli s hnutím Black Lives Matter, diskusiou #MeToo a pandémiou“. Myslí si, že svet sa ocitol v rozhodujúcom momente a je pravdepodobné, že podniky a vlády získajú nový pohľad na LGBT+ inklúziu na pracovisku. Hovorí: „Myslím si, že každý si uvedomí, že prežívame obdobie spoločenskej zmeny, ktorá je rovnako veľká ako tá v roku 1968, ak nie väčšia, a všetky zainteresované strany sa budú musieť prispôbiť novej realite inkluzívnejšieho prístupu na celom svete.“

Pollard má možno pravdu, LGBT+ inklúzia by mohla byť zásadnou súčasťou tejto spoločenskej zmeny so silnou podporou sveta podnikov, ale aj politiky. Nedávno, v novembri 2020, Európska rada ohlásila svoju prvú stratégiu na podporu LGBT+ rovnosti v 27 štátoch Európskej únie s približne 450 miliónmi obyvateľov. Iba o dva týždne neskôr sa americký prezident Joe Biden mesiac po svojom zvolení do funkcie v krátkom príhovore na Medzinárodnej konferencii LGBTQ lídrov zaviazal k budovaniu „administratívy, ktorá bude v dejinách najviac naklonená rovnosti,“ a prisľúbil, že „uvedie novú dobu LGBTQ práv“.

Oba prisľuby znejú sľubne, nielen pre Európanov a Američanov, ale pre celý svet. Treba však dodať, že sľuby naberajú na váhe, iba ak sa dodržiavajú. To isté platí v časoch krízy ako napríklad počas pandémie alebo brutálnej ruskej vojny proti Ukrajine. Ekonomickí hráči ako zamestnanci, podnikatelia, zákazníci a investori to dobre vedia a občania tiež.